H
1018

Gaat i Kvadene

Naturstudier
af
Just Fröchen

L. Kristiansens Forlag

Pris Kr. 1.25

EX LIBRIS
J.B.HALVORSEN
MUSEUM
BERGENSE

H
1018

„Gaa't i hundene",

naturstudier

af

Just Frøchen.

Kristiania.
L. Christiansens forlag.
1887.

Trykt af Chr. H. Knudsen.

Indhold:

Platonisme og natur.
Margrethe.

97d027657

Platonisme og natur.

I.

Adolf blev han kaldt, og han vokste op ganske som almindelige mennesker — fik en pen opdragelse som alle pene „bedre mands børn".

Faren, overlærer Møller, havde bare den ene gutten og holdt svært af ham, og hvo som elsker sit afkom tugter det tidlig — saa det gik noksaa strengt for sig.

Skjønt der behøvtes nu ikke haarde midler, forat Adolf skulde bli et godt barn. Han var en føielig og blød natur, en rigtig snil liden fyr, som kun gjorde det, papa og mama vilde.

Da han blev større og skulde begynde i skolen var overlæreren rigtig i knibe. For hans pædagogiske virksomhed havde lært ham, hvorledes skoleungdommen er nu tildags, og Gud forbyde, at hans søn skulde gaa hen og falde i hænderne paa slette kamerater.

Netop i den tidlige alder gjælder det at holde barnesindet fri for farlig paavirkning — og skolerne, skolerne — det var nu hans skræk!

Nei, — det eneste han havde at gjøre, absolut det eneste rigtige, det var selv at lede hele undervisningen. Da kunde han kontrolere alle elementer, som greb ind, og selv lægge hele det intellektuelle og moralske grundlag for Adolfs fremtid.

Ja, det vilde han, han vilde selv læse med ham. —

Og saaledes fik gutten udmærkede kundskaber og slap fri for alle kamerater og slet selskab. Om formiddagen læste han leksjerne, og om eftermiddagen gjennemgik papa dem, — og saa, naar de var færdige, tog overlæreren sin søn ved haanden og spaserte en kortere eller længere tur med ham. For det kan ikke nytte at spærre ungdommen inde, nei da, bevægelse og frisk luft maa der til.

Det kan nok hænde, Adolf kunde havt lyst engang imellem at lege med blandt alle de muntre gutter borte paa markerne, som løb støiende omkring og slog bold eller legte „politispil“ og „røverne“ og „vinken“ og alt sligt noget. Det maatte være felt moro — men naar papa ikke likte det, saa var det ikke mere at spørge om, det.

Lidt selskaber kom han jo engang imel-

lem i, tanteslaberaser og fættergeburtsdage, — men ellers levet Møllers temmelig stille, — det var en huslig idyl: far, mor og søn.

Da overlæreren var „æsthetisk", blev der læst meget høit hjemme. Især yndet overlæreren de hyggelige vinteraftener — med en lang pibe og en uskyldig rødvinstoddy. Han læste med foredrag — for han var blandt andet ogsaa lærer i norsk.

Da Adolf blev ældre, toges der naturligvis meget hensyn til ham i valget af lekture. Først var det Ingemann, — Ingemann var en svært god forfatter at læse; siden, da sønnen nærmet sig de 15, kom Oehlenschlæger og nu og da en smule Shakespeare paa programmet.

Men Shakespeare hakket altid overlæreren lidt i; for der kom pludselig saa meget rart, som gjorde, at han maatte stanse og se sig for, — der skulde springes over enkelte ting indimellem, sligt, som betegnedes med et blik til mor og et: „hm! naa—aa!"

Omsider naadde man frem til Bjørnsons bondenoveller. De blev læst opigjen og opigjen. For dette var netop poesi, dette var tro, haab og kjærlighed, duft af sand kjærlighed og lykke — og saa lagde hr. Møller i vei og holdt en længere lovprisning over

det ædle og skjønne, som *burde* være, og som *var* her i verden.

Og Adolf blev varm, han fik ogsaa tro paa alt dette vakre, han følte en længsel efter sol og grønt og stille ensomhed i kjærlighed og gudsfrygt.

Og saa gik han ud i livet med dette trygge, moralske grundlag og den store tro, og overlæreren med frue stod paa bryggen, da han reiste ned for at tage artium, med vaade øine af samvittighedsfredens og pligtopfyldelsens løftende fryd, de vinket saa rolig: „farvel, gutten min, farvel!“ — for ham var de sikkre.

Og det kunde de nok.

For om hovedstadslivet med alle dets fristelser *kunde* ha lokket Adolf paa gale veie, saa var onkel Jørgen et saa komplet sidestykke til overlæreren, at han nok vidste at holde sin nevø borte fra alt, som kunde „fordærve den unge sjæl“.

Pastor Jørgen Møller var en prægtig mand, og han havde ikke behøvet alle sin brors forskrifter for at vide, hvorledes ungdommen skal tages — alvor og pligtopfyldelse og pene formaninger var der fuldt op af i hr. pastorens hjem.

Naturligvis kunde ikke Adolf helt undgaa kamerater og studenterpassiar. Og han

fik høre meget stygt og fælt, men uden at faa nogen egentlig opfatning af det. At verden var ugudelig og mange mennesker levet i synd og usædelighed, det vidste han desværre alt for godt; men naar kamerater valgte slige emner, slog han over: „uf da! hold nu op!“ — og trodde videre paa det prægtige liv og paa de herlige Guds skabninger.

Sin artium tog han med „præ“ — og saa var han atter hjemme igjen hos sine forældre, lige ufordærvet og med det samme syn, som da han var sluppet ud fra reden. —

Han havde været hjemme en tid, han havde hilset paa alle kjendinger, uddelt sine visitkort med „stud. philos.“ paa, — og saa var der jo igrunden ikke stort mere at gjøre.

Det var i juni, det var stegende varmt — luften laa som en eneste tyk, kvalm damp, gaderne var støvskyer, og folk fandtes ikke.

Det var skrækkeligt!

Og slig som han kjedet sig — uf! Men saa midt i al jammer og kvide kommer der en invitation fra en fætter og gammel ven af hans far oppe i Nordfjord, om ikke hr. studenten kunde ha lyst at komme op og se, hvordan man havde det der paa landet.

Jo tak! han havde svær lyst — og væk var han.

II.

Distriktslæge Schrøder, en gemytlig mand omkring de 45, var naturligvis som alle distriktslæger gift. Hans kone var ikke stort over de 40, men saa kanske ældre ud end sin halvdel. Det var formodentlig den lidt gammeldagse frisure, som gjorde det.

De havde en søn og en datter — „saa akkurat passeligt", som distriktslægen pleiet at sige.

Den første, Wollert, havde nylig begyndt en landhandel der paa stedet. Han forstod at tage bønderne, saa det gik ganske godt. Thora var vel 19 aar. Hun var det deiligste, bygden havde at fremvise.

Der var lidt røre idag deroppe i det store, hvide, toetages træhus. Og ikke alene der, men nede i haven ogsaa — paa bryggen sogar.

Det var tydeligt, der var noget i gjære.

Ja, man ventet fremmede. Det vil sige: fremmede var der allerede, — men han, for hvis skyld de andre var der, han skulde

komme med dampskibet — kunde være der hvert øieblik.

Se derfor holdt nogle unge fyre paa at heise flaget op nede i haven. Men paa bryggen var Wollert ivrig beskjæftiget med at stelle den smaa messingkanon ordentlig i stand. For skulde de ta imod sin gjæst, saa *skulde* de ta imod ham — og dertor havde han slæbt en forrusten messingkanon ned fra loftet.

Men oppe i huset var der dækket i storstuen; der sad nogle unge damer med Thora, og de var alle saa gruelig spændte paa at se denne tilvækst til bygdens ungdom. Og saa en student! Næsten direkte importeret fra Kristiania. Det var *virkelig* spændende! Bare det kjedelige dampskib engang vilde komme!

Det samme gik mutter ude i kjøkkenet ogsaa og ønsket. For chokoladen tørret ganske ind, hvis den nu skulde staa længer over ilden.

Distriktslægen gik nede i haven med en stor panamahat og speidet ivrig. Men der var ikke spor at opdage derude i fjorden. — Jo forresten — var der ikke noget, som røg der langt ude bagom næsset. Død og plage var der ikke det!

De andre nede i haven kom til. Almindelig drøftelse. Jo da, det maatte være røg — nu fik man se, naar det svaiet om pynten.

— „Jo vist — jo! Det er „Framnæs"! — Er Ole klar med baaden?" Og saa rodde distriktslægen ud at hente Adolf.

En hvid hue hilste deroppe paa agterdækket, — en kuffert og en vadsæk i baaden, og saa sad studenten paa toften og hørte paa distriktslægens varme velkomsthilsen.

Adolf takket og var i udmærket humør. To vigtige ting havde han straks paa det rene: en hyggelig vært og et deiligt sted. Jo, her skulde blive prægtigt at være.

Og da saa baaden nærmet sig bryggen, salutten lød, og Wollert og seks — syv andre unge herrer kom ham imøde, begyndte Adolf næsten at „føle sig" og gik straalende op til huset.

De unge damer og de mange navne paa engang forvirret ham lidt. Men alle var de saa venlige og muntre, at han snart fik lyst at give sig ikast med dem.

Og man drak chokolade og passiarte og var lystig og glad.

Damerne især var rigtig glade. For Student Møller havde overtruffet alle forhaabninger — han saa saa snil og sød ud. Og de hvisket og tisket og havde en masse opdagelser at betro hinanden. For endnu havde han jo ikke udmerket nogen specielt, — derfor var alle gode veninder og alle i godt humør.

Før aftens legte man nede i haven „enkemand søger mage“ og saadant noget.

Og da man saa havde kavet sig rigtig varm, indtog man et prægtigt maaltid. Saa toddy ude paa altanen — cognac for herrerne og rødvin eller sherry for damerne. En frøken musicerte lidt paa pianoet, og et par stykker hvisket noget om dans. Men saa kom der skyds efter nogle damer, der boet paa den anden side af sundet, og da var alt forbi.

Wollert fulgte lensmandens søn, student Friis, bortover et stykke.

„Nu, hvordan liker du vor nye gjæst?“

„A—ja, — det er nu et faar i grunden, ser du!“ sagde Friis. Han og Wollert var de bedste venner, saa de kunde sige, hvad de mente.

„Kjender du ham fra Kristiania?“

„Nei — ikke personlig; men jeg har hørt andre sige, det er en „ren og ubesmittet ungersvend“.

„Ja, han ser saa uskyldig ud som barn i mors liv“.

„Med andre ord — han er umulig!“ — Friis blæste en lang røgsøile ud næsen og kastet cigarstumpen.

Men Adolf sad oppe paa sit kammer og filosoferte over en strømpe.

Skjønt — det var vel ikke egentlig den, som var gjenstand for hans dybe granskninger. Og naar man saa lidt nærmere paa det lykkelige smil om munden, saa kanske han slet ikke filosoferte, om end blikket var fraværende.

Nei, han sad vist bare hensunken i glade drømme og forventninger om fremtiden. Han følte, han var ung og stod ved indgangen til verden.

Men det var ikke verden med pligternes alvor, som stod for ham.

Det var ynglingens lyse, løfterige verden.

Thora tænkte ogsaa paa solskin og lykke, da hun lagde hovedet paa puden. Hun lukte øinene og drømte om gult haar og blaa øine, — to uskyldige, aabne, trofaste øine.

III.

Nogle dage senere sad Adolf nede i lysthuset alene.

Det var efter middagen; han var mæt og doven, — og saa var det saa varmt! Han havde taget en bog ned med; men nu lagde han den væk. Det var for besværligt at læse idag.

Han tændte en cigaret og lænet sig magelig tilbage.

Hvor deiligt her i grunden var heroppe i Nordfjord — intet at gjøre, bare leve godt og more sig, ingen baand, han havde det ganske, som han vilde.

Ah! Han befandt sig saa inderlig vel! Netop i denne magelighedsstemning, hvor man *nyder* sin egen ladhed, fordi man har *lov* at være lad.

Og solen varmet, og fluerne summet, og cigaretten var udrøgt — og Adolf begyndte at lukke øinene.

Bare en ganske liden lur!

Han havde siddet en stund saadan i middagssøvnens taagede ubevidsthed, da der lagde sig noget blødt, noget deilig blødt, over hans pande.

Han slog øinene op og blev vaagen igjen. Men han kunde ikke se noget; for bag stolen stod der en og holdt sine hænder for øinene paa ham.

Er det Dem, frøken Schrøder! Fy Dem, som ikke under mig en liden middagslur!"

„Nei, ved De hvad — nu faar De sandelig ikke lov at sove længere. Her er jeg kommen med kaffe til Dem, — og nu skal De drikke og være vaagen og vise Dem rigtig underholdende. For nu har jeg siddet oppe og kjedet mig saa grundig, at jeg kom ned her for at more mig hos Dem".

„Det er virkelig meget smigrende for mig. Men — tør jeg spørge, hvorfor De har kjedet Dem saa skrækkelig?"

„Herregud! Papa er reist ud til en syg et par mil herfra, Wollert staar borte i butiken, og mama ligger inde og sover middag. Saa er der da ikke et menneske at snakke med."

„Ja, hvad skal nu vi snakke om da?" spurgte Adolf, idet han gav sig ifærd med kaffekoppen.

„Hvad De vil, naar det bare ikke er po-

litik. For det er saa gyselig kjedeligt. — Nei, fortæl mig lidt om Kristiania f. eks.!"

„Har De aldrig været der?"

„Jeg? Langtfra — jeg har ikke været nogensteds, jeg — undtagen i Bergen og Aalesund, og det skal man ikke blive klog af."

„Aa, jeg tror ikke, man egentlig blir saa fælt *klog* af at komme til Kristiania heller, hvad det angaar."

„Men der er da saa meget at se vel?"

„A, jeg ved ikke egentlig, hvad det skulde være!"

„Hvad behager? — ikke noget at se! Jeg tror virkelig, De næsten er blasert."

„Skal det være en kompliment eller —"

„Nei, det skal det rigtignok ikke være. — De maa endelig ikke misforstaa mig," lo frøken Schrøder.

„Jo, for nutildags sværmer jo damer i almindelighed for blaserthed og nonchalance."

„*Nutildags!* De taler næsten, som om De var en gammel sat mand, der vilde holde moralprækener for „denne verdens børn", som præsterne siger."

„Nei det kunde aldrig falde mig ind."

„Men det vil ikke klæde Dem. For De er kanske ikke et haar bedre, De, end de andre studenter, som ligger inde i hovedstaden."

„Hvorledes mener De?“

„Jeg mener: De rangler vist fælt derinde?“

Frøken Schrøder havde ikke et øieblik tvilt paa, at student Møller netop var en pen, skikkelig student, en undtagelse fra de fleste andre. Men hun sagde det nu bare for at holde lidt moro med ham og høre, hvad han vilde svare.

Adolf blev rød. Det begreb „at rangle“ indbefattet jo noget uanstændigt. Blandt hans *kamerater* kunde nok det ord forekomme en gang imellem — men snakke om saadant med en dame!

„Ser De! — De ved ikke, hvad De skal svare; for De har ond Samvittighed,“ lo frøken Schrøder og truet spøgefuldt ad ham med fingeren.

„Jeg forstaar ikke, hvad De mener med at rangle“, svarte Adolf — ligesom for at faa betænkningstid til at overveie, hvorledes han skulde gribe denne farlige sag an.

„Nei, De er god! Stil Dem bare ikke saa hellig an! Jeg ved nok, dere studenter er skrækkelig til at svire og gaa paa jagt efter damer — butikjomfruer og saadant noget. Jo tak! vi kjender dere nok.“

Adolf sad og saa paa sine støvler. Han var ganske flau og vilde ønske, han bare kunde slippe helskindet ud i haven. Men

noget maatte han jo svare, ellers kunde hun gjerne mistænke ham.

„Jeg befatter mig aldrig med den slags eventyr, frøken Schrøder, og kan heller ikke give Dem oplysninger om noget saadant nyt, — hvis det var denslags nyheder, De vilde have!“ Adolf reiste sig indigneret og gik ud af lysthuset.

Tænk, hvad vilde hans papa sagt, om han havde hørt ham sidde og tale med en ung dame om at „*gaa paa jagt*“. Han var rød som en 14 aars pige.

Frøken Schrøder stod igjen alene og saa forbauset efter ham. Han var jo næsten bleven sint. For hvad? Hvad havde hun sagt? Hun begreb ikke et ord — men sprang efter ham ud i haven.

Frøken Schrøder var ikke snerpet. Hendes far var en fordomsfri mand, og folk var i hans hus vant til at sige, hvad de mente, og bruge de udtryk, som laa nærmest. Ja, ingen platheder selvfølgelig — men alt var naturligt og ligetil. Thora var et ufordærvet naturbarn, en frisk frugt af naturlige forhold.

— Nu stod hun derborte ved stikkelsbærtræet og spurgte saa sødt og indtagende, om Adolf var vred. Han havde vist misforstaaet hende, — hun havde bare spøget.

Hvor hun var vakker, som hun stod slig

med foroverbøiet hoved og saa ham ind i øinene.

Han saa igjen, — saa tilbage paa disse store, mørkeblaa øine med al denne straalende varme i. Hvad var det, som laa i de øine? Han vidste det ikke, men de ligesom suget ham til sig. Og den friske, svulmende mund, der spidset sig som til kys, naar hun talte. Og haaret, det mørkebrune, glansfulde haar, der kastede sig frem over panden i nogle rebelske krusninger.

Vred? — nei, han var vist ikke vred, hvor kunde hun tænke — hvad grund havde han?

Og saa spiste de bær sammen, og hun viste ham de bedste træer, og naar hun fandt nogle rigtig store bær, saa viste hun ham dem og spurgte, om han vilde have. Og han tog de svulmende klaser fra hendes hvide, bløde haand, — de smagte saa underlig, de bær.

Og de gik fra træ til træ, spiste, saa paa hinanden, spøgte og lo, — og solen blev rødere og rødere.

Men saa kaldte fru Schrøder fra vinduet, og Thora gik ind.

Men Adolf gik nede i haven og syntes, det var saa deiligt at leve!

IV.

Adolf og Thora var meget overladt til hinandens selskab. For doktoren var jo stadig ude i praksis, Wollert havde sine forretninger hele dagen, og fruen huset.

Saa var det bare de to.

Nu og da kom jo nogle unge fra bygdens „konditionerte familier“ og blev en stund. Af og til var man i besøg om aftenen hos hverandre rundt omkring. Men det var nu bare saadan engang imellem. Ellers var det Adolf og Thora, som færdedes sammen den hele dag: slog croquet i haven, seilte paa sundet, gjorde smaa ture tilfjelds.

De blev rigtig gode venner.

Men han følte sig ofte saa rar, Adolf. For frøken Schrøder, hun talte og spurgte om saa mange ting, som han aldrig var vant til at tale med damer om.

Ja — *vant!* I grunden var han jo slet ikke vant til at tale med damer om *nogentting*. Han havde aldrig havt nogen synderlig mange

damebekjendtskaber. Men — han havde jo gjort op med sig selv, hvilke ord man burde bruge og ikke bruge ligeoverfor det andet kjøn. Og nu havde de saa forskjellige grænser for det anstændige, han og hun.

Og saa var det ikke det alene. Men slig som hun ofte saa paa ham, — alle disse sugende øiekast, de gjorde ham bange for hende — og bange for sig selv.

For han blev saa underlig derved. Der kom ligesom en feber i ham, der rullet blodet vildt i aarere. Han kunde kanske give det navn, finde ud, hvad det var — men han vilde ikke tænke over det, der var noget galt paafærde her, og saa trak han sig bare tilbage i sig selv nu og da — saa hun begyndte at studse og undres paa, om han var sint.

Men skjønt der ofte kom en røst op i ham, der skreg, han skulde gaa sin vei, fly bort fra disse brændende blikke, denne svulmende deilige kvinde, — saa kunde han ikke komme væk. Han elsket hende — elsket dette smukke ansigt, denne prægtige figur, de store, ømme øine, — naar de var rolige.

Men de var saa sjælden rolige, de sprudet lidenskab i almindelighed, og da blev han bange og vidste ikke, hvad han skulde gjøre. *For det* var aldrig før kommet op i ham, dette her — aldrig slig. — — —

Det var en prægtig eftermiddag — saadan ved seksfiden — i begyndelsen af August.

Thora havde om formiddagen foreslaaet en fisketur til et fjeldvand i nærheden. Wollert skulde været med; men saa blev han ikke færdig fra forretningen.

Derfor gik de nu alene opover, de to.

Det var stille og deiligt, luften saa frisk og behagelig. Men det var et drøit stykke at gaa slig opover fjeldet. Og der var brat hist og her — og saa maatte Adolf hjælpe til og ta hende ved haanden, stundom om livet, — saa blev han varm, rigtig varm blev han.

Men nu var de da oppe, og saa skulde de fiske. — Ja, der stod de da med hver sin stang og svinget snøret frem og tilbage.

De gik fra sted til sted — svinget og svinget. Men nei! det vilde ikke bide iaften.

„Nei, det *vil* ikke bide!"

„Eller saa kanske vi ikke forstaar at fiske ordentlig," mente frøken Schrøder.

Ja, hvorom alting var: de fik ingenting. Og det er gruelig kjedeligt at fiske, naar man ingenting faar.

Derfor holdt de op.

Men her var saa vidunderlig deiligt heroppe paa fjeldet i denne tyste ensomhed, at de besluttet at sætte sig ned derborte paa tuen og nyde landskabet, som laa under dem.

Saa sad de der og saa udover. Ingen af dem sagde noget.

Adolf følte noget begynde at komme op i sig. Dette fagre, tause rundt omkring i naturen, som laa og indlullet sig i drømme i det sidste rødgule skjær fra den nedgaaende sol. — det lagde en længsel over ham efter noget — han vidste ikke hvad.

Efter at bo her i fred kanske — med hende?

Hun havde taget ham helt iaften, — hun var saa smuk og ikvæld netop saa barnslig, lidt vild; men det var saadan uskyldig, spøgefuld vildhed, som just betog ham. Imellem kunde hun jo helt forandre sig — som for et øieblik siden, da han sagde, han vilde bære fiskestangen for hende, men hun paastod, hun vilde gjøre det selv og vilde tage den fra ham. Da tog hun ham om armen og vilde vriste den løs. „Vi skal slaas!“ sagde hun. Og som hun havde staaet der og taget i ham, da havde netop disse øine trængt sig ind i hans, — det var, som om de drak noget af ham. De svedet, disse Thoras øine, — men det var denne svedende fyrighed, han var saa ræd. Han blev mere og mere ræd, jo længere han blev vant til dem. For nu var han begyndt at give sig over i kampen, han blev magtstjaalen, mens hun saa paa ham, — og

saa bare stod han der og følte sig som i et favntag. Det sitret i ham — der var noget pirrende sødt i det — men han var dog uhyggelig tilmode, bestandig ræd. — —

„Hvad tænker De paa?“ spurgte hun sagte.

Det skvat i ham. Dette halvhviskende, hemmelighedsfulde, hvad skulde det betyde? Han saa paa hende. Der sad hun med øinene igjen. Der skjød noget vildt op i ham — det kom med ét som en storm af drifter, der nu maatte bryde løs.

Om han kastet sig ind til denne svulmende skikkelse, krystet den til sig, drak af disse øine!

Aah! — han kunde knuget sig om hendes hals, kysset hende tusind gange, taget hendes hoved paa sit skjød og kjærtegnet det, til natten faldt paa.

Tænk, *om* han kunde gjøre det? Tænk — tænk! — Og hvad var i veien? Der var ikke et menneske. Selv om hun skreg, saa kunde ingen hjælpe. Han *maatte* faa kryste hende, hvis han *vilde?!*

Skreg — langtfra, hun vilde ikke skrige; han følte, hun likte ham, slig som hun suget ham til sig.

Ah! — kaste sig om hende, vikle sig ind i hende!

Han saa vild ud.

Men saa kom en tanke og prikket i ham: naar han nu gjorde det, hvad vilde saa følgen bli?

Han maatte jo sige, han elsket hende, — og saa blir man jo forlovet.

Forlovelse — men det var et vigtigt skridt, vidste han, Det maatte altid nøie eftertænkes.

Forlovet?! Saa skulde man gifte sig engang. Men saa maatte man passe sammen.

Vilde de passe sammen? Ja, bare — *elsket* han hende i Grunden? Han havde aldrig elsket før; men kjærligheden havde ikke staaet for ham som dette. Hvad var da dette?

Men saa kastet han alle tanker væk:

Sludder — han elsket hende! Han maatte dø, hvis han ikke fik kryste hende nu!

„Hvad tænker De paa?“ gjentog hun og bøiet sig nærmere mod ham.

„Paa ingenting!“ — stønnet han. Han holdt det ikke ud længere, — han kunde bli gal.

Saa lagde hun pludselig haanden paa hans skulder og saa ham tæt ind i øinene:

„Sig mig nu for løiers skyld, hvad De tænker paa?“

Han hørte næsten ikke, hvad hun sa. Han bare kjendte haanden elektriserende paa

sin skulder. Den var saa hvid, saa fint formet, og haandledet var saa rundt og blødt. Og ved at hun hævet den lidt i veiret til hans skulder og bøiet sig fremover mod ham, saa han formen af hendes høire bryst, idet det hang frit svulmende. Hvor det struttet, — hvor det var fast og deiligt. Gud — bare han kunde faa trykke paa det!

Han svedet, — der gik en konvulsivisk rysten gjennem ham.

Han følte pludselig en lyst til at springe op og løbe sin vei. Men han var afmægtig — han kunde ikke røre sig.

Saa løftet hun haanden: „Vil De svare mig, De uhøflige menneske!“ og med det samme kneb hun ham overgiven let i øret.

Da banket det i alle hans nerver, — banket vildt — alle tanker var væk. Han strakte sig ud efter hende, drog hende til sig og kyste hende et utal af gange.

Hun sagde ingenting — hun rørte sig ikke.

Hun havde længe været beruset af denne smukke, uskyldige student, — hun vidste, det maatte komme, — og saa bare lagde hun hovedet mod hans skulder og saa ham ind i øinene.

„Hvor De er deilig!“ stønnet han.

„Elsker du mig virkelig?“ Hun lagde sin

kind ind til hans og strøg sin haand gjennem hans tykke haar.

Han svarte ikke, han bare krystet hende og klamret sig slangeagtig om hende. —

De sidste flimrende lysstriber paa himlen var forsvundet. Søen laa graa dernede og kruste sig let for aftenvinden.

Den streifet ogsaa om heroppe paa fjeldet med en sagte hvislende piben. Den var lidt kold, — for den kom langt nordfra.

Han havde rystet hende fra sig og sprunget op. En kold gysen for gjennem ham.

Han saa sig omkring — her var saa mørkt og uhyggeligt. Han tørret panden. Der laa koldsved over den. Han gik bortover et stykke og tog sig om hovedet. Han var baade kold og varm, — og saa hamret det slig i ham. Og han var bange heroppe.

Gid, han var hjemme — hjemme hos mama og papa.

„Hvorfor gaar du der, Adolf?“

„Jeg fryser, — kom, lad os gaa ned!“

„Ja, lad os det. Skal vi sige det hjemme?“

„Hvad mener De?“ skvat han forskrækket op.

„*De* — falder du alt ud af rollen?“ Naa — du vil øve dig i komedien, til vi kommer ned. Du vil altsaa ikke, vi skal sige det?“

„Nei, for Guds skyld ikke et ord nu!

Lov mig det, frøken Schrøder, ikke et ord!"

„Men hvad skal nu dette betyde — *frøken Schrøder?*" — sagde hun utaalmodig.

„Naa — Thora da!

Du er altid saa underlig, du Adolf — det har jeg merket bestandig," lo hun. Saa gav hun ham armen, og de gik nedover.

Han blev varm igjen ved alle de hop og sprang. Han vilde ikke tænke paa noget, — hun var dog deilig — deilig var hun! Og saa kyste han hende atter, overgiven, forcert, — og da de kom ned bag huset, lagde han sit hoved paa hendes skulder. Men det var tungt og træt. Og da hun saa paa ham, var der noget ængstelig spændt i hans øine. Men ved hendes varme blik tændtes den sanselige glød næsten dyrisk i ham, og han forsøgte at bide i hendes hvide hals. Men han kom ikke til, bare slikket den, rev sig saa løs, banket paa tindingerne og gik ind.

Aftenbordet havde ventet. Men ingen sagde noget. Doktoren var livlig som sædvanlig, og Thora pjattet med. Adolf smilte mat og svarte ha — ja.

Efter maden vilde han gaa op paa sit værelse. Men Wollert vilde have ham med ned i haven for at røge en cigar.

Da han var bange, det var paafaldende at undslaa sig, gik han med.

Men da han havde gaaet et kvarters tid dernede, sagde han, han frøs, bad godnat og gik op for at faa være alene.

Han lukket vinduet, klædte straks af sig og lagde ansigtet mod væggen.

Han vilde samle tankerne. Men de for mod hverandre allesammen derinde, det hamret og sled, — og han følte sig saa syg. Han lukket øinene og vilde sove fra det hele.

Men saa kom hans mor og far dukkende frem; de saa saa alvorlig og bebreidende ud.

Han maatte græde ved tanken paa dem derhjemme — han vidste ikke hvorfor, men græde maatte han.

Han blev saa blød og sørgmodig derved. Han syntes synd i sine forældre, i sig selv — ja, dygtig synd i sig selv; for han var saa ulykkelig. Og saa faldt han i søvn.

V.

Han vaagnet om morgenen efter tunge, forvirrede drømme.

Han reiste sig op i sengen, gned øinene og saa sig omkring. — Derude stod solen, straalende og varm, og kastet lyset friskt og kvikt ind i værelset.

Nogle fluer holdt paa at summe borte ved vinduet — summe saa livsglad og gemytlig.

Overalt var der lys, lykke og sorgløshed, — det laa i veiret. — Hvad var det, som trykket ham da? — Hvorfor kunde ikke ogsaa han være munter og tilfreds? Hvad havde han gjort, — hvad var der skeet? Han havde jo i grunden ingenting gjort, bare siddet der og omfavnet hende.

Hvad behager — der slog klokken 9 nede i spisestuen! Jo, han havde forsovet sig ordentlig.

Mens han klædte paa sig, kom historien fra igaaraftes lidt efter lidt frem i alle detaljer.

Men han fik ikke tid til at ræsonnere over noget, — bare det faktum, at han havde holdt hende i sin sine arme, kysset hende, var det eneste, som stod for ham, og det kildret ham. Han længtes ned til hende.

— — Da han kom ind i spisestuen, sad de ved bordet. Han følte, han var rød, da han satte sig paa sin plads, — rød og flau og febrilsk, han turde slet ikke se paa Thora.

Han var fordybet i tallerkenen hele tiden og saa blot af og til paa Wollert, naar de talte sammen.

Men saa en gang fik han sende et lidet streifblik bort — et kort, halvskyt sideblik.

Hvor hun var bleg idag! Men hvor det klædte hende — saa vakker, med et saadant fint, næsten sjælfuldt udtryk havde han aldrig seet hende før.

Om han nu var forlovet med hende? Det maatte være deiligt at være forlovet!

For han elsket hende vist, — — slig som hun sad der, elsket han hende absolut.

Hvorfor skulde han saa ikke forlove sig?

Saa sendte hun ham et blik, et roligt, tilbedende, trofast blik.

Bare frokosten var færdig, saa han kunde faa være alene med hende, stryge haanden let henover hendes pande, klappe hende blødt og kysse hende sagte. For nu var han fri

for denne vildhed fra igaar — han følte sig tryg, glad og sandt forelsket.

Saa blev de da alene.

„Adolf — aah, du Adolf!“ og hun kastet sig lidenskabelig om ham, var igjen den gamle med disse øine.

Han blev saa uhyggelig med ét. Hele det platoniske billede, som han for et øieblik siden havde malt saa pent, — det styrtet sammen, og han stod der alene og blev omslynget af en fremmed kvinde, han i sekundet drog sig bort fra.

Men det var bare i sekundet.

Den bløde, varme krop elektriserte ham, hendes ild gjød sig sitrende over i ham.

Saa var hans „*kjærlighed*“ langt, langt borte; men den nystændte sanselighed for op i ham, han drog hende ned paa sofaen, — til der kom nogen i gangen.

— — — — — — — — — — — — — — —

Slig holdt han nu paa en stund fremover. Det var det samme opigjen og opigjen — kampen mellem det ideelt — platoniske, som han havde faaet ind ved opdragelsen, og som havde givet hans karakter og anskuelser sit grundpræg, og den sanselige, momentant opblussende lidenskab, denne kvinde havde tændt i ham. Han vilde elske hendes skjønhed, dette deilige vilde han eie.

Men han vilde have det rent, frigjort for alt kjønsligt „smuds“.

Naar derfor det sanselige kom frem hos Thora, var det ikke *hende*, han kunde elske; — for han søgte dette andet, denne kjærlighed, der staar i bøgerne. Den vilde han have. Han vilde have *bare* den, — det andet jog ham bort, det var synd, det var stygt, han kunde flygte for det. Dag efter dag bestemte han sig til at reise. Men han kunde ikke reise, — for sanserne holdt ham tilbage som i feber.

Naar han var alene, seiret de indplantede theorier — og da kunde han enten sidde og hade hende som en forførerisk djævel, han nu maatte flygte fra, eller gaa i den modsatte retning og faa ud: hun er smuk og god og trofast, varm og trofast. Og saa kunde han ile ned for at sidde og smaakjæle i romantiske drømme — indtil dramaets karakter forandret sig til det gamle.

Og dette gamle, som han var saa ræd, det kom altid frem — dag efter dag opigjen i det uendelige — og gjorde ham mat og nervøs,

Alene svinget han det platoniske sværd til de i 18 aar indaandede theoriers ære, — naar han var hos hende, svandt den drømmesyge elskov, og kun et lidet pust af den blev

tilbage og sitret langt inde som en prikkende samvittighed midt under natursanselighedens krystende favntag, smeltende kys og sugende blikke.

VI.

En søndag aften noget før spisetid sad de saa igjen alene nede i lysthuset.

Der havde været nogen paa visit borte hos distriktlægens om eftermiddagen, og man havde drukket vin, *meget* vin.

Det gaar i blodet sligt noget. — det bliver saa varmt, saa fyrigt og lidenskabeligt.

Han var ikke drukken, Adolf — langt ifra — ikke „i stemning“ engang. Men han var varm af vinen, han krystet saa voldsomt, kneb saa fast og kyste saa fugtig og klæbende.

Thora var ogsaa overgiven, mere end almindelig pirret.

At sidde slig og kjæle og favne hinanden, — jo, de blev vild af det begge to.

Hvor det strømmet i Adolf nu! Den tanke, som af og til paa det sidste var kommen op i ham, da samvittighedsrøsten af vanen var tiet ned, — den at faa noget mere end at kysse og føle, at nyde helt og smelte

sammen med hende i hver eneste dirrende fiber — aa! Gud han kunde blive gal! — den stak op i ham nu igjen.

Han havde skjøvet denne tanke fra sig, hver gang den var kommen, — løbt ud og badet tindingerne i koldt vand, tvinget sig til at tænke paa andet og ikke se hende, før det var gaaet over, og han var frisk igjen.

Og saa var det gaaet over.

Men nu var den der atter, den tanken, den skalv i hans blik, da han slugte hende med øinene. Det piblet gjennem Thora, da han saa slig paa hende, hun dirrret formelig.

Han holdt det ikke ud — han maatte eie hende helt.

„Jeg er saa bange — Adolf!“

„Sludder, sludder!“ Han var aldeles væk.

„Nei — nei — slip mig! Jeg vil ikke, kan ikke, — hører du!“

„Aah, Thora — aah! — du søde, søde!“ — han klemte, saa hun næsten maatte skrige.

„Slip mig, — Adolf, for Guds skyld lad mig gaa! Ellers blir vi begge ulykkelige. Slip!“ —

„Thora!“ stønnet han:

Men det hjalp ikke. Hun havde faaet skræk i blodet, hun kastet ham fra sig og for ud.

Han sad der sansedrukken alene og formelig skalv. Saa lidt efter lidt kom han til sig selv igjen, — feberen gik over, blodet blev roligt, fantasien drog sig tilbage, og forstanden skjøv sig frem.

Forstanden ja — ræsonnementet og samvittigheden. Men Gud! hvad var det, han havde villet gjøre?

„Jesus, hjælp mig!“ han for op og stod bleg og angst over sig selv.

Havde han ikke nær —!

Hvorledes var dette kommet over ham, alt dette forfærdelige — dette djævelske begjær?

Denne tanke, som hver gang havde faaet ham til at gyse, den havde han paa et haar nær realiseret — uden at tænke over det, bare i et afsindigt sekund.

Tænk! om han havde gjort det; han havde ikke kunnet leve efter det.

Hvor kom dette fra — denne ugudelighed, disse syndige tanker?

Jo, han vidste nok, hvor de kom fra. Og naar han skulde være ærlig mod sig selv, saa havde han for længe siden vidst, at det var synd at være sammen med denne kvinde, — at det maatte gaa galt, at han droges djævelen i vold af hende. Men han havde *villet* lade sig fange og bedaare, *villet* ledes

i fristelse og give sig over. — Ja, saa var det! —

Og det trods alle de paamindelser, Gud havde givet ham. Aah, hvor langt han i kort tid var kommen! Hvor skulde dette ende?

Han vilde reise straks, endnu imorgen tidlig. Han vilde ikke se hende mere — ialfald ikke blive alene med hende.

— Han gik en lang tur opover fjeldet og kom sent ned.

Fruen og Thora var gaaet i seng. Distriktslægen og Wollert sad ude paa altanen og røgte.

De blev begge yderst forbauset ved at høre, at Adolf pludselig maatte reise den følgende morgen. Men da han meget forbeholdent talte om „nogle efterretninger, han havde faaet, som desværre nødte ham til det“ — saa gik de ikke videre ind paa ham.

Og næste morgen, førend Thora endnu var staaet op, retste han da. —

VII.

Det var deiligt at komme hjem, at være sammen med sine forældre, hvile ud hos dem og faa ro og fred i sjælen.

Han trængte til ro nu; det havde taget paa ham, denne kamp, denne storm, som vilde vende op og ned paa ham og føre ham langt bort fra alt, hvad der tidligere havde staaet lysende for ham som skjønt og godt.

Han var næsten rørt derhjemme — saa øm og barnslig, og i blikket var der noget melankolsk, bedende, som om han vilde ha tilgivelse. Faren skjønte ham ikke, han begreb sig slet ikke paa ham. Adolf var bleven saa rar. Men det var en snil og kjærlig gut, en bra gut, som han trygt kunde sende ned igjen til hovedstaden.

Og saa reiste da Adolf tilbage til Kristiania, tog ind som tidligere hos sin onkel og skulde nu give sig ifærd med andenexamen.

Men det smagte just ikke at begynde at læse nn, — nei, det gik ikke.

Saa sad han da alene paa sin hybel, med bøgerne foran sig, hænderne støttet mod hovedet, og lod tankerne flyve, hvorhen de vilde.

Og Thora var det, de altid søgte til, Thora og nordfjord-turen.

Han tænkte og tænkte, kampen begyndte snart at gjære i ham her ogsaa — han fik aldrig ro.

Han støtte hende væk, jog billedet fra sig. Men det kom stikkende frem, snart i den ene skikkelse, snart i den anden.

Deilig var hun altid.

Nu sad de i dagligstuen i sofaen og talte rolig sammen. Han havde armen om hendes liv, og hun trykket sig let op til ham. Hun talte om fremtiden. — Han var lærer, og hun sad hjemme som hans kone og ventet paa ham med middagen. Saa kom han da endelig træt og udstrævet; hun tog imod ham og stelte for ham, og han hvilte sig ud hos hende, og de havde det saa lunt og hyggeligt.

— — Jo, hun holdt af ham det, var han sikker paa. Hun vilde være ham tro og god, — og han maatte kunne holde af hende.

Hvad var der nu i grunden i veien? — At

hun var lidenskabelig — altfor sanselig! Herregud, alle mennesker var slig — han var det jo ogsaa.

De maatte vist kunne passe sammen. Dum var hun ikke, tværtimod. Hun havde ikke kastet sig ind i tidens brændende spørgsmaal, — men det havde jo slet ikke han heller. De vilde netop kunne leve et stille, hyggeligt liv for sig selv, de to.

Hun havde kritik, sund opfattelsesevne. Og hun havde interesser, sværmet for musik f. eks. Saa kunde hun sidde om aftenerne og spille for ham, mens han sad magelig og røgte sin pibe. Og saa fik de børn kanske, smaa søde børn. — Ja, han var glad i børn.

Hun vilde være en god mor, — det laa netop for hende.

— — Hvor smuk hun var! Den deilige, sorte flette mod den hvide, runde hals: Den figuren! Og de straalende øine!

Han tog hende frem stykke for stykke. Hvor han længtes efter hende!

Han blev vemodig stemt ved mindet. — Men for pokker, han elsket hende jo virkelig. Han kunde ikke undvære hende. Hvorfor i alverden skulde han saa ikke være forlovet.

Ja — hm — han var nu i grunden forlovet. Eller faldt hele historien sammen paa grund af reisen?

Reisen — ja!

Saa kom sidste scene i lysthuset. Hvor vild og sanselig hun havde været der! Og saa kom alle de forskjellige scener for ham.

— Nei — det var dog alligevel ikke hende, han kunde elske. Det ideal, der bodde i ham, det, som han maatte søge og finde, det var rent, — rent og skyldfrit uden dyriske drifter.

— — Hm! men sæt, han havde gjort hende uret. Han havde opfattet hendes lidenskab forkjert, — han var jo saa uerfaren i denslags ting.

Ja, han havde vist taget feil. For naar det kom til stykket, saa vilde hun jo ikke den gangen. — Nei, hun havde jo slet ikke villet. Han maatte have taget feil af hende!

Og saa fantaserte og fantaserte han og gjorde hende saa smuk, saa ren og trofast.

Jo — han elsket hende, — elsket hende ubeskrivelig. Han kunde umulig undvære hende. Han vilde gjøre alt godt igjen. Stakkels Thora!

Og saa satte han sig ned og skrev et langt, glødende brev til hende — han sad udover natten og skrev og blev aldrig færdig.

Jo, endelig! — Og saa gik han tilsengs.

Han drømte om hende hele natten. Han sad alene med hende paa fjeldet, og de kry-

stet sig mod hinanden. Men saa smeltet hun sammen og blev til et eneste par store øine, som holdt ham fast. Han vred sig under dem; — han vilde flygte, men kom ikke af stedet. Benene stod naglet, og øinene blev der.

Han svedet koldt og sparket tæpperne af sig.

Saa frøs han og vaagnet.

Uf! Hvor han havde drømt!

Det var de øinene, ja.

Saa laa han der i mørket og tog dem for sig, alle disse situationer, som havde faaet det til at storme i ham.

Var det ikke djævelen, der fristet ham gjennem de øine, og var det ikke Gud, som raabte inderst inde: Vogt dig, her er afgrunden — løb bort!

Der tittet en stjerne frem mellem gardinet. Den blinket saa klart — drog tanken opad.

Deroppe var Gud! Hvor langt han var kommen fra ham nu paa det sidste. Han vilde søge tilbage til ham for at faa ro og fred.

— Og saa begyndte han at bede. Men det gik ikke, han maatte først gjøre op sit regnskab, før han kunde bede.

Det var denne kvinde, som var kommen

imellem. Hende maatte han have væk, førend han turde nærme sig.

Ja, han skulde gjøre det. Han skulde rive hende aldeles ud. Hun var kun et pirringsmiddel for sanserne, — det saa han nu klart, — kun et pirringsmiddel.

Og derfor skulde hun væk!

Han stod op, gik bort, tog frem brevet og rev det i stykker. Det var næsten som en hellig cermoni.

Nu var alle baand mellem dem brudt, han var fri — saa fri og glad og gudhengiven.

Saa bad han fadervor og sov lettet og rolig ind. — —

VIII.

Rive ud — hm! Det klinger saa resolut og kraftigt, at en næsten kunde tro paa det selv.

Rive ud!

Ja, Adolf gik nok og indbildte sig de første dage efter de vekslende stemninger hin nat, at nu havde Thora og han intet mere med hinanden at gjøre.

Men slikt gaar ikke, det. Menneskene kan aldrig saadan med ét løbe bort fra sig selv, fra sin natur, sine lidenskaber, sine tanker og drømme.

Og derfor hjalp det ikke, det alvorlige opgjør sidst, den høitidelige ceremoni og den store beslutning. Ikke en døit!

Thora var og blev derinde. Hvor meget han ræsonerte og fik sig selv lullet ind i misforstaaelser, uklare og forkjerte begreber, som ikke netop han selv var skyld i, men alt det, der gik forud, opvækkelsen, — saa var han nu engang med sin unge sjæls til-

bøieligheder ligesom vokset fast til denne pige, der var saa smuk, saa sprudlende livslysten, saa varm og kjærlig.

Hun sad derinde og pirret og naget ham, tændte ham op, bragte ham til raseri — for straks efter at lade ham falde hen i fortvilelse.

I begyndelsen søgte han hjælp mod dette derovenfra. Og saa kunde det hænde, at der for et øieblik lagde sig en blid ro over ham.

Men det varte ikke længe. For religionen kan ikke omkalfatre naturen, den kan bare ved tvil sætte den i strid med sig selv.

I drømme var hun der. Han drak af hendes skjønhed, hendes svulmende former, — han badet sig i hendes fyrighed, væltet sig i sanselighed.

Og saa vaagnet han altid — saa halvt, følte sig mat, og lagde sig over paa den anden side og sov tungt videre.

Det blev ikke til nogen læsning med ham. Onkelenskrevdet hjem og sa, han kunde ikke skjønne, hvad der var i veien. Adolf holdt sig hjemme og ranglet slet ikke. Han var den samme skikkelige fyr som altid. Men der *var* nu noget i veien, — Gud maatte vide hvad.

Faren skrev ned og mindet ham om, han maatte være flittig og tænke paa at bli til noget. Uden at gjøre sin pligt kommer man

ikke frem i verden. Han stolte paa, at hans gut ikke glemte det.

Aa nei — han skulde nok læse. Men han var saa træt, — det tog paa ham, dette her, — — saa træt.

Saa en vakker dag faar han et brev fra Thora. Hvad var det, som gik af ham, skulde det virkelig være forbi, eller hvorfor skrev han ikke? Holdt han ikke mere af hende — kunde han glemme hende saa let? — Og slig som hun havde holdt af ham og endnu holdt af ham og altid vilde gjøre det! Hun havde længe tænkt paa at skrive til ham. Men for det første havde det varet en tid, før hun fik opsporet adressen, og saa var det desuden saa leit. Hun vilde ikke tvinge sig ind paa ham, — elsket han hende ikke, saa fik de gaa hver sin vei; men hun vilde gjerne ha grunde. Saa kunde det kanske komme til forklaring. Hun holdt saa usigelig af ham.

Han blev rørt. Stakkels Thora! hvor hun var god og trofast, og hvor han havde været grusom og taabelig! Hvorfor havde han gjort dette liv til et helvede, fuldt af martrende sjælekampe, dette liv. som kunde være saa herligt og skjønt, saa rigt paa lykke og kjærlighed!

Her havde han en ung dame, der var smuk og god og holdt af ham. Hvad galt

skulde der saa være i at elske hende igjen, hvad han jo virkelig gjorde? Idiot, som han var! Han havde taget feil af hende og sig selv og livet og verden og hele stasen. Idiot var han.

Saa gik han hen og skrev et langt brev til hende, fuldt af længtende kjærlighed og romantisk sværmeri.

En uge efter havde han svar igjen.

Det aandet bare elskov, ren, pen elskov uden spor af dragende, berusende sanselighed.

Det gjorde ham saa godt. Han blev saa glad og frigjort for de tunge kampe. Det var den rene, elskede Thora, han nu havde for sig, det indpodede, selvgjorte ideal.

Og saa svarte han i samme stil — og dermed var korrespondencen i fuld gang.

Alle Thoras breve var søde jomfrubreve, sirlige og nette med ren uskyldig elskovsduft.

Og derfor faldt det saa let at omgjøre hende slig, som han vilde ha hende — dannet efter hans Ofeliadrøm, hendes breve og slig, som hun af og til havde været, naar hun var rigtig smuk, drømmende og rolig.

Nu havde han hende; det var dog hende, han søgte hende, han tilbad.

Saa var han lykkelig, — tiden gik, og sommeren nærmet sig.

Eksamen ogsaa. Uf — eksamen!

Men han maatte jo have den, — skjønt den var noget formelt humbug, hele andeneksamen.

Naa — saa læste han da. Han havde jo gode forkundskaber, — ogsaa greiet han eksamen og var cand. philos.

I de sidste breve, han havde faaet fra Thora, stod der, at det naturligvis var selvsagt, at han kom op til dem i sommer ogsaa, — papa vilde saa gjerne ha ham. Han vilde snart faa invitation fra ham selv.

Ja, omtrent samtidig med eksamensudfaldet kom den.

Men først maatte han være en stund hjemme i Bergen. Forældrene vilde naturligvis have sin kjære gut hos sig en tid.

Og faren var alvorlig og talte om den unge alders letsindighed, — at man maatte ransage sit hjerte og bestaa de snigende fristelsers prøver o. s. v.

Og da saa Adolf havde faaet en tilstrækkelig mængde sædelige moralprækener i sig, prækener, som slog sig fast i ham — fik han da omsider slippe og var atter paa vei til Nordfjord.

IX.

Thora havde lidt meget siden sidste sommer.

Hun var en sund kjærnefrisk natur, fuld og af livslyst og freidighed. Hun havde lidenskaber, stærke, svulmende lidenskaber, — der var ikke spor af nervøs drømmesyge, det var kraft altsammen.

Hun trængte til en mand, til kjærlighed; hun havde selv saameget at give bort en hel del brændende, trofast og oprigtig elskov, som hun kunde skjænke andre. Men hun maatte ha noget igjen.

Saa var Adolf kommen forrige aar. —

Han var smuk, uskyldig og tillidsfuld. Hun maatte elske ham, — hun kastet sig over ham med hele sin naturs sprudlende livskraft, med den nysmodnede kvindes kjælne begjær. Hun vilde give sig hen til ham, leve livet med ham, et friskt liv i solskin og lykke, i samfølelse og kjærlighed.

Hun følte, hun tog ham, drog ham til

sig nærmere og nærmere, tændte ham helt — og hun var glad over at eie ham, lykkedrukken i hans stille tilbedelse som i hans fyrige favntag. Men hun saa, hvor han famlet forat komme fri, hvor han skræmtes fra hende i angst — og hun forstod ham ikke. Hun blev saa bange forat miste ham, hun kunde ikke undvære ham, slig som hun holdt af ham.

Saa var det den scenen, — og saa var han reist uden et ord.

Hun led, hun *kunde* ikke tabe ham for bestandig. Saa endelig havde hun vovet sig til at skrive, og det var blevet godt igjen.

Og nu skulde hun da faa ham tilbage. — — —

Saa mødtes de.

Han havde længtes saa, fantaseret og drømt saa meget, at han klamret sig til hende med et barns febersyge iver.

Hun var den samme, bare endnu smukkere; der var kommet noget fint og zart over hende, som harmonerte saa godt med det billede han sværmet for.

Ja, han elsket hende over alt i verden, de to skulde gaa op i hinanden og bli lykkelige.

Og de sad sammen, kind mod kind, og talte om sig selv, og hvor det er deiligt at finde hinanden.

Han nød sin kjærlighed i stille glæde, — nu følte han sig sikker paa, at det var „hende“.

Hun sad drømmende og tog mod hans kjærtegn som i en rus; hun var næsten bange for at røre sig — det kunde jo svinde bort igjen altsammen, han kunde glide fra hende.

Det var de første dage.

Men denne stille omfavnelse holdt ikke længe ved.

Det kunde komme rykvis op i hende med ét, saa hun klamret sig til ham i overgivenhed.

„Adolf — min Adolf!“ — og det brød stærkt; hun var den gamle sydende fyrighed.

Da skvat det i ham — uf! hvad var det? Var det ikke. — — Men han skjøv det bort.

Eftersom dagene imidlertid gik, og trykket af hendes varme, bløde skikkelse lidt efter lidt havde forplantet en gjæring i blodet og en lysten sitren i nerverne, mens Thora stadig blev stærkere og lidenskabeligere, saa brød den gamle sjælekamp med de misforstaaede og forvirrede selvbebreidelser paany ud i ham og forspildte den kjærlighedslykke for anden gang, som trods al optugtelse naturen ubønhørlig krævet.

Han blev fortvilet. Altid dette stygge,

fæle, dette dyriske, urene, som slet ikke maatte findes i den kjærlighed han søgte. Havde han atter taget feil, havde han digtet hende om, kun *digtet* hende, — fandt han aldrig det rette, skulde han aldrig faa fred.

Han søgte platonismen isoleret. Da saa drifterne kom jagende i ham — saa var det hendes feil, fik han det til, kun hendes feil. For det var og blev jo Thora, som tændte dem.

Nu ja — saa var der ikke raad for det; han fik skilles fra hende for bestandig. Han maatte væk, han holdt det ikke ud paa denne Maade.

Han holdt af Thora, det gjorde han, usigelig vf hende — men dette stygge, nei, nei, nei — han maatte afsted! Gud vilde hjælpe ham at komme afsted.

Men som sidst: det var umuligt. Naturen tvang ham mod hende trods de indre nødskrig — kastet ham viljeløst mod hende. For det sitret saa sødt i ham under hele denne række af smaastunder, hvor han velbehagelig, sansedrukken lod sig glide ind i den pirrende rus — at han ikke havde mod at forsøge paa forsvar engang.

Men naar han var alene skar modsætningen mellem ide og virkelighed saa forfærdelig i sjælen, at han syntes, han maatte bli gal.

Saa kom scenen fra lysthuset igjen en aften. Den maatte jo naturligvis komme igjen. Sansernes opgeiling havde gjort ham aldeles ud af sig, han formelig voldtog. Dennegang var nu ikke hendes modstand saa bestemt heller. Hun holdt det ikke ud længere, gav sig tilsidst over, det maatte ske. — Men

aah! Gud beskytte hans forstand.

Han for ud — langt bortover stranden. Udmattet satte han sig ned, hulket, som om brystet kunde sprænges.

Bare han kunde faa reise straks! Men der gik ikke dampskib før i morgen tidlig.

Hvor skulde han gjøre af sig, han kunde ikke se hende mere, — ikke for alt i verden kunde han taale at se hende.

Han vilde forsøge at liste sig op paa sit værelse og foregive, at han var syg.

Bare han saa ikke traf hende!

Nei, han naadde op og kastet sig paa sengen. Der fik han ligge i ro uden nogen forstyrrelse.

Tidlig om morgenen skrev han et brev

til distriktslægen og en liden billet til Thora, pakket tøiet sit sammen og fik drengen at skydse sig over til expeditøren.

Saa var han ombord paa dampskibet, før de var kommen paa benene hos doktorens. —

X.

Han laa nede i Kristiania og skulde studere filologi.

Rædselen over det forfærdelige sad derinde og martret ham. Men det stod saa underligt altsammen, ikke som en oplevelse, — som en drøm eller nærmere som en lang feber, han havde ligget i. Det var som verden havde helt forandret sig, han saa sig omkring med rekonvalescentens undrende nysgjerrighed.

Men det gik over, den taagede stemning, angeren og fortvivlelsen — der blev havstille efter storm.

Og saa kom kjedsomheden; ingenting gad han gjøre, ingenting kunde more ham, han sank sammen i en dorsk sløvhed.

Naar han sad slig hængende over en bog, kom da lidt efter lidt scenen listende frem igjen. Ofte greb han sig i at nyde den opigjen i tankerne, virkelig nydende med brændende øine og spændte nerver. Saa skvat

han op med ét, samvittighedsnaget fik overmagten, og han bad og græd mangen gang — til han fik sig ind i den stemning, hvor man ligesom løfter sig ud af sig selv, ser ned paa sin sorg, synes synd i sig selv og føler medlidenhed med sin egen anger. Da tilgiver man sig og føler sig lettet.

Men han maatte tilgive sig selv mange gange. For snart sad og tænkte han bare paa dette samme, dette stygge — den fæle scene, som dog pirret ham til galskab.

Og snart holdt han op at tilgive sig ogsaa, han fik ikke tid til at angre, gjemte sig ialfald bort fra angeren.

Han sad inde hele dagen og længtes efter Thora, og naar drifterne var saa opgeilet, at matheden tog ham, sank han hen i melankoli, og da fik forelskelsen frem det rene billede, som han kjælte for. Han begyndte paa sin gamle maner at dele hende i to, det deilige, varme ansigt med det milde udtryk og den hengivne, blide røst, det platoniske ideal, han længtes mod, — og den prægtige figur, de svulmende former og de sugende øine, der jog idealet bort, tændte sansernd til raseri og drog ham magtstjaalen til sig.

Han kunde intet gjøre, hverken læse eller tænke, han blev rent idiot.

Heldigvis fik paa den tid en fætter der-

nede fat paa ham og trak ham med ind i studenterverdenen.

Det hjalp at faa omgang; han begyndte ogsaa at læse endel literatur, som han før ikke havde givet sig i kast med, da pastor Møller havde kaldt den „usømmelig og skadelig.“

Han begyndte da at se lidt roligere paa sin store synd. For han fik jo høre overalt, at menneskene ikke *var* bedre, og at det kjønslige smuds skulde ligge en i blodet som en naturdrift.

Det kunde nu ikke være saa, det følte han maatte være galt. For der *var* renhed til, han sværmet for den, og det var saadant han vilde ind i forat bli lykkelig. Men det kunde nu alligevel hænde, at han havde dømt Thora for strengt, og at han ikke burde skræmmes bort, om hun var noget „kaad,“ som man kaldte det.

Nei — saaledes som han idetheletaget holdt af hende, kunde det ikke nytte at løbe sin vei, fordi om — ja, fordi om de kunde være svage engang imellem.

Tænk, hvor lykkelig han kunde være, naar han havde en kvinde, som holdt af ham, og som han helt kunde give sig hen til. Ja, slig som med Thora — for alle de paradisiske timer, de havde havt sammen!

Gud, hvor han elsket hende — den som bare havde hende her.

Ja, det fik gaa, som det vilde — det var nu vel ikke saa galt, — Gud fik ialfald tilgive ham — han kunde ikke undvære hende.

Saa vilde han skrive og alt skulde bli godt.

Mens han saa gik og tullet lidt og tænkte over, hvad han egentlig skulde sige, og hvorledes det skulde tages alt det, og bortfjernet de sidste rester af skrupler og tvil, faar han en liden konvolut i posten.

Det var bare et visitkort?

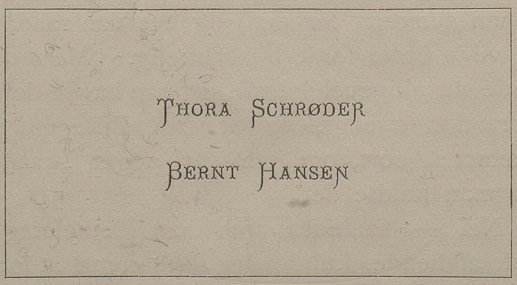

— Thora havde grædt og lidt, indtil det begyndte at stilne inde i hende.

Da Adolf anden gang var reist fra hende, følte hun, at nu var det forbi mellem dem, han var tabt for hende for bestandig.

For bestandig? Ja!

Han kunde aldrig ha elsket, naar han bar sig slig ad. — Aldrig! Han havde bare havt hende som et legetøi for sanserne, et pirringsmiddel. Naar han saa havde faat hende, kunde han slænge hende væk som et andet brugt redskab. Aah — hvor hun *hadet* ham!

Bare hun kunde hævne sig, vise ham, at hun slet ikke trængte til ham, at hun ikke brydde sig en døit om ham.

Det kogte, kogte op til raseri.

Da Hansen gjorde kur og var frygtelig forelsket, syntes hun det var det bedste og kraftigste middel at bruge mod Adolf, at forlove sig.

Saa blev det den gamle tragedie. Han friet, og hun sa ja. Det blødet inde i hende, det var, som alle livshaab brast i hendes ja, men hun sa det — og saa skulde de giftes til vaaren. — —

Adolf saa paa visitkortet, til blodet stivnet i ham. Han kjendte det, som han døde med engang og selv stod og saa paa.

Saa var altsaa enhver bro til hende, enhver mulighed, for altid hugget over, og han kunde aldrig, aldrig faa være sammen med hende mere, aldrig sidde i sofaen kind mod kind og hviske saa stilt, aldrig kysse hendes spidsede mund, se ind i disse øine, som hele livet igjennem vilde holde ham fast. Ikke

faa kryste hende i favn, ikke faa — aah! Hvorledes skulde dette ende.

Uden hende!

Nei, han kunde ikke leve, *kunde* ikke leve, — han vilde dræbe sig!

Men man dræber sig ikke — nei, man gjør ikke det.

Og da han derfor havde raset ud en stund, blev fortvilelsen mere stille, mørk og stille, og satte sig fast i ham som en sort græmmelse.

Et øieblik tænkte han paa at skrive, forklare hende alt, hvor usigelig han elsket hende.

Men han betænkte sig. En som tusind gange havde forsikret ham, at hun ikke kunde holde af nogen anden i hele verden, og som saa straks efter gik hen og forlovet sig med den første den bedste — nei tak! det var ikke en slig, han kunde være glad i.

Nu saa han det hele saa klart. Hun var ganske simpelt kun et liderligt fruentimmer, som havde lokket ham i sine garn og forført ham — han kunde vist takke sin Gud, han var sluppet fri her.

Han havde mange ræsonnementer forat trøste sig.

Men han blev ikke hjulpen ved dem i længden. Dybt derinde var Thora vokset

fast i ham, uudslettelig stod hun for ham, hel og holden, med legeme og sjæl.

Men det var vist netop det onde i ham det, at han ikke skulde kunne rive disse varme, bløde minder ud, at disse former og disse øine fyldte hvert rum i hans hjerne, hendes stemme hver fiber i ørene, — det var det onde, som han skulde bekjæmpe.

Og saa sad han der sammensunken og forkommen uden at gjøre noget — og Thora blev gift.

XI.

Han banket.

Nei, der kom ikke noget svar.

Men hun var da vist hjemme, — klokken var jo et. Og han banket igjen: „Line — Line — luk op, Line!“

Endelig begyndte det at røre paa sig derinde.

„Hvem er det?“ spurgte en søvnig stemme.

„Det er mig — hører du vel!“ — han var noget tyk i mælet, Møller, han havde drukket tæt.

„Naa, er det dig, Adolf!“ — og saa slap han ind. —

Det begyndte at dages saa smaat, da han ruslet hjemover, forpjusket og ækkel, blød i knæerne og tør i munden.

Derhjemme var alt i hurlumhei, siden han gik ud. Han gled paa korker, sparket til flasker og stødte an mod stolene hvert øieblik. Fyrstikker var det umuligt at finde fat paa. Fan skindbarlig havde nok taget dem.

For pokker — han gik jo med dem i lommen — he! — Uf — saa koldt og væmmeligt her var — isch!

Klæ' af sig? Nei — det lønte sig igrunden ikke.

Han blev siddende der i sofahjørnet uden at bestemme sig til noget.

He — det var et herligt liv! Lusen klasselærer med 1400 kr. oppe i en filleby som Stavanger. Og aldrig udsigt til at avancere. Aa nei, naar man har non saa avancerer man s'gu ikke let — ikke spor!

Jo, det var morsomt, fa'n saa morsomt altsammen. Man kunde igrunden le sig ihjel over det, slig som hele verden var. Død og pine!

Var der mer paa den cognacen der, mon.

Nei, naturligvis, — det svinet Borch havde taget sidste slumpen.

Borch ja — Hm! — Han skulde jo ha bryllup snart nu. For tredie gang — ha!

„Ja, for det var det eneste fornuftige at gifte sig. Kvindfolk *maatte* en jo ha om sig, — og rangle sig idiotisk, var der da ingen mening i — og ikke nogen nydelse heller!"

Det var nu Borchs ideelle syn paa ægteskabet. Aa ja, det var heller ikke mere, folk vilde ha i almindelighed. Neigu om det var, kvindfolk og hushygge!

Men der fandtes da andt — der var jo forelskelse og kjærlighed til, — man kunde sige, hvad man vilde, kalde det for rus eller stemning eller hvadsomhelst — kjærlighed *var* der til.

At man kunde gaa hen og forspilde sit liv saadan som han havde gjort. Det var storartet!

For han *kunde* været lykkelig — aa, saa lykkelig!

Men det var ikke *hans* skyld, at han var idiot dengang — det var nu en trøst.

Han kunde ha lyst at gifte sig, bare forat sætte børn ind i verden og fortælle dem, at de for Guds skyld ikke maatte gaa hen og tage feil som han og rode sig ind i platoniske vildfarelser og tro at kjærlighed ikke *var* kjærlighed, hvis der kom kjønsdrift med i spillet.

Fy for fa'n, hvor folk kunde bli idiotisk her i verden.

Thora — ja, hun skulde jo ikke ha det noget rart, hun heller. Fallit og mange unger, kjævlerier og elendighed. Stakkel! ja, ja. Hm! — Det kunde nok været anderledes.

Men for pokker, sad han og blev melankolsk! He — naar man er fuld skal man altid filosofere. Skidt, — de havde det jo ikke bedre andre folk heller, fa'n skulde sorge.

Nei, — livet var bare noget dil, altsammen — noget dil.

Men den satans skolen — a—a—h! han var søvnig, — han fik se og komme sig i seng ligevel.

Margrethe.

Hun fødtes i Kristiania.

Det kan nu ikke netop gjøre saameget til sagen; men nogle indtryk fra den larmende by, nogle minder om store huse og brede gader, mange mennesker og vogne, optog og musik og alt sligt — det fæster sig i barnesjælen og indvirker altid paa det fremtidige fantasiliv.

Seks—syv aar var vel Margrethe, da expeditionssekretær Angell blev forflyttet til Hardanger. Han var kjed af al den staahei, det offentlige liv i hovedstaden kastet ham ind i, udmaset og træt. Han trængte til ro paa et sted, hvor han kunde gruble for sig selv uden at rodes op i alt smaatterikjævl. Derfor foretrak han et sorenskriverkald oppe i Hardanger for at være ekspeditionssekretær i departementet, hovedstadens repræsentant paa storthinget og idetheletaget en offentlig størrelse.

Saaledes kom Margrethes udvikling at foregaa i den indesluttede, rolige fjordbygd.

Legeselskab havde hun nu nok af — for sorenskriveren havde 9 børn.

Hun var vilter i sine lege, lagde hele sin natur ind i dem, levet i dem som i en virkelig verden.

Og saa alle de indfald, hun kunde faa. Moren gik i dødelig angst for hende fra morgen til aften.

Men saa skulde hun begynde at læse med guvernanten — og istedetfor lege blev det skolebænken og leksjer og skjænd.

Hun begyndte forresten hurtigere at vise interesse, end faren havde ventet af en slig liden ustyrlig krop. Og begyndte hun først med noget, gik hun altid til yderligheder, saa inden ret længe vilde hun læse alt, hun fik fat paa, om det saa var bøger fra sorenskriverens retsbibliothek. Nu maatte man næsten tvinge hende ud i luften, forat hun ikke skulde sidde og læse sig mager og bleg.

Guvernanten skulde sørge for passende skjønliteratur.

Men „Livet i London", „Parisermysterier" og lignende ormstukne hjerneproduksjoner fandt ikke sorenskriveren rigtig heldige for en 10 aars pige, og saa ledet han selv udvalget. Og da fik Margrethe gode bøger og begyndte at udvikle sig til et fornuftigt menneske.

Der var stof i hende, — naar man bare forstod at stelle med det, kunde det bli til noget.

Hun vokste sig vakker; en yppig, fast figur med kaad ynde i alle bevægelser, et lidet kraftigt hode med to massive fletter, fine, energiske ansigtstræk, lidt fremskudt hage og vel fyldige læber, og saa to prægtige øine, der med et tog en, — det var frk. Margrethe Angell, da hun var seksten aar.

Og alle fuldmægtigene, som kom til faren, blev forliebt, rent ynkelig, dødelig forliebt.

Jakob Strøm saa godt ud, sang tenor og deklamerte i selskaber. Og han skrev vers, lyriske vers — „lyriske vers af megen skjønhed," sa presten, der agerte literær domstol i bygden.

Han havde rigtignok en kjedelig mani forat la hjerte og smerte rime sammen — men herregud! man maa ikke tage det saa nøie paa landet.

Han friet en nat, de kom hjem fra et bryllup. Han havde holdt en smuk tale der, en begeistret og løftende tale, der havde gjort Margrethe varm.

Og da han nu gik der ved hendes side, og maanen lyste op i hans forelskede ansigt, saa begyndte hun at føle en lyst efter at ligge

i hans arme og bli kysset og kaldt „min elskede!“ og saa sa hun ja.

Men det stod ikke længe paa. For hr. Strøms thevandsromantik var igrunden gyselig kjedelig, rent uudholdelig. Han var desuden saa trættende skinsyg, saa klistret og vammel med sine kjælenavne, at man maatte ha hende undskyldt — slig maatte ikke hendes mand være, skulde hun kunde leve med ham.

Saa reiste han tilintetgjort og ulykkelig, og en ny kom istedet.

Han var sportsmand og praktisk, en velskabt, kjærnesund kar. Han var meget elskværdig og kunde være smaavittig engang imellem.

Det var Margrethe, som først blev forelsket. For nu begyndte det at samle sig derinde, al denne iltre fyrighed, al denne kjærlighedslængsel og sanselige drømmesyge, som gjærer i 16—20 aarsalderen — samle sig til en fordrende naturmagt.

Netop en mand som Olaf Gaarder var nu noget for hende — livsmod og krop uden bekymringer og skrupler.

Han var forrykt af kjærlighed, før maaneden var omme.

Den forlovelse bestod et halvt aar.

Saa holdt hun ikke længere ud at høre paa hans evindelige jagthistorier, skiture og

skøitekepløb, tindebestigninger og laksefiskerier — Gud, hvor det var rædsomt i længden. Alt det, hun interesserte sig for, var en lukket bog for ham.

Og saa maatte han ogsaa væk.

Alf Johnsen, hans eftermand, var vistnok ogsaa dødelig forelsket. Men han blev kun til latter med sin jomfruelige blyghed og umulige keitethed; og saa gik han bare stille omkring med et bebreidende blik uden at komme til lyrisk udbrud. Og pillet han af gaarde en vakker dag med sin hjertekvide.

Men nu begyndte sorenskriveren at bli kjed af dette — han fik jo aldrig beholde en fuldmægtig i tre maaneder for dette forbistrede kjæresteri.

Ja, men hun kunde da sandelig ikke hjælpe for, at alle de fuldmægtigene var tossede nok til at gaa hen og bli forelsket — det kunde hun da ved Gud ikke.

Sigurd Berg kom med friske ideer, med selvtillid og mod op til Hardanger til sorenskriver Angell.

Han havde Darwin og Stuart Mill i kufferten, lommen fuld af reformer — og Demosthenes paa tungen. Og saa skrev han i „Verdens Gang".

Alt dette var netop noget for Margrethe. Saa skulde en mand være.

Og de sad i lysthuset og hjalp medlidende menneskene Europa rundt, de rev ned og bygget op — og blev begeistrede som korsriddere.

Og under dette begyndte Berg saa smaat at tine op. Han havde ikke havt det med forelskelser før — men nu betoges han af denne forstaaelse og glødende iver hos en ung, deilig kvinde.

Og han spurgte, om hun vilde være hans.

Margrethe havde faaet saameget erfaring nu, at hun saa sig for. Det var bra at være forlovet, og de mandfolk, hun havde at vælge imellem der i bygden, skulde ikke gjøre hende kræsen. Men Berg var nu mer end almindelig styg, og da hun slet ikke holdt af ham paa den maade — som kjærestefolk skal holde af hinanden — saa var det vist bedst at give ham en kurv. For ellers kunde det kanske hende, at det gik som før, — hun kom at hæve forlovelsen. Og det vilde være synd i Berg.

Saa svarte hun da nei, men bad ham ikke tage sig det nær — de skulde være lige gode venner, og hun likte ham igrunden svært godt, men gifte sig med ham, det var nu noget andet.

Han reiste ikke, trak sig heller ikke tilbage fra hende — han vidste han ikke var

vakker og havde heller ikke egentlig gjort regning paa at faa hende; han bare ærgret sig over, han havde været dum og klodset nok til at lade det komme saa langt.

Saa trængte han det tilbage, saa godt han kunde — og alt blev ellers mellem dem som før De passiarte og diskuterte, og Margrethe var midt oppe i den udvikling, som kunde ført hendes evner frem til vilje og handlelyst.

Men saa skulde hun ind til Bergen til julen og bli et halvt aars tid derinde.

„Farvel da. Berg!"

„Farvel, frøken — farvel! Lad mig nu se, De ikke glemmer formeget af det, vi har talt om, eller giver slip paa det til De kommer hjem igjen. Og saa — forlov Dem nu ikke for snart!"

„Hvad behager?" — hun bed lidt i det. Det var jo næsten uforskammet.

„Ja, jeg siger det ikke for min skyld, — jeg har jo forlængst glemt hele den historien — men for Deres egen."

„Aa!" — slog hun med nakken. Hun havde nok mere erfaring i det kapitel end ham. Naar man har havt saa mange tilbud, ser man sig lidt for i verden. Og saa reiste hun.

Baller, soireer, konserter, basarer med

tableau og dillettantkomedier, karneval og nytaarsløier og et utal af selskaber — alt dette kom hun som datter af sorenskriver, fhv. ekspeditionssekretær Angell, med engang op i.

Det var noget andt end at sidde i krogen med Berg og reformere verden. Her var lys og glæde, ungdom og humør — og ingen harmfuld indignation eller generende weltschmerz.

En attenaars pige trænger til lidt moro — og nu var hele livslysten i hende vældet løs og førte hende afsted i en eneste brusende dans.

Hun gjorde megen opsigt.

Den faste, struttende figur, stolt og rank, med de pirrende former og de smidige, gratiøse bevægelser, de fine, varme træk og de straalende øine, kunde nok tænde hjerter i brand.

Herrerne var som de var gale efter hende, — der var næsten ikke stemning i et selskab, hvor ikke hun var med.

Men hun udmærket ikke nogen. Der var ingen, som specielt fængslet hende, hun var ens mod alle, damer og herrer, ligetil og elskværdig. Derfor fik ikke misundelsen fat i hende, hun gled mellem alle som den muntre, ukrænkelige uskyld.

Men midt i festernes smilende fjas kunde hun pludselig faa folk til at se spørgende op — et par ord, som man ikke havde ventet fra de sorgløse pigelæber. Men saa lo hun dem bort igjen og danset videre hen over hyldest og beundring og længtende øiekast.

Saa var det, Gerhard Lyng kom fra Paris. Det var i februar, og det var ikke aldeles frit for, at Margrethe var begyndt at kjede sig en ganske liden smule. Det var dog igrunden det samme op igjen, og de var ikke saa svært interessante alle de gode herrer, som gjorde saa ynkelig kur.

Gerhard Lyng ja!

Han hørte til familjen deroppe paa „millionbakken", den store kjøbmandsfamilje med de mange medlemmer og de mange, mange penge.

Nu havde han været tre aar udenlands og allersidst et aar i Paris, og Paris — ja, det skal være prægtig by.

Hr. Lyng var det eleganteste, Margrethe havde seet. Dertil havde han det lyngske familjeansigt i en særdeles vellykket udgave.

Og saa forstod han at konversere saa ganske anderledes end alle de andre — let og fængslende, franske vendinger med bergensk humør.

Det var ikke egentlig, *hvad* han sa, der

interesserte, — men *maaden*, det flotte, nonchalante smil, hvormed han atvæbnet alle, skuldertrækket, bare hans „tjsa — a — kan nok være!“ f. eks. mens han plirte gemytlig i øienkrogene og satte cigaren i den ene optrukne mundvig — det var straks den beroligende overlegenhed.

Al den menneskesympathi, som Berg havde blæst ind i hende, al den retfærdighedsfølelse og frihedstrang, det saa altsammen saa blegt og latterligt ud, naar hr. Lyng i et par franske vitser malte det over og kastet det væk. Et blaseret bon mot med hans klædlige dreining af barten gjorde meget mere end fuldmægtigens deklamationstirader.

Den beruste al den fine duft af importert Paris, al satirer over de smaa spidsborgerforhold, champagnen, havannaen, ridehesten, der førte ham rundt parken — det pirret hende, hun vilde besidde ham, denne mand, som alle byens damer var forelsket i.

Og omend affaires d'amour havde gjort Lyng temmelig kræsen, var dog Margrethes betingelser tilstrækkelige, naar hun brugte dem.

Og nu *brugte* hun dem; for hun elsket ham, hun *vilde* eie ham, hele sin lidenskab og sit kjøns begjær satte hun ind paa det.

Og saa blev de da forlovet, og der var

grand galla deroppe paa Kalfaret i det Lyngske familjepalats.

De skulde giftes alt til vaaren, de havde jo ikke noget at vente efter.

Hun fik næsten ikke tid at tænke sig om, for bare fester, der gjordes for de forlovede, før de saa pludselig var gift og flyttet ind i en elegant leilighed nede ved parken.

Jo, det var deiligt at være gift, at være egen herre og indrette sig ganske efter behag, at ha en forelsket mand, som bare overvælder en med kjærtegn og opmærksomheder.

Hvedebrødsdagene gik hen som en drøm efter et bal, — en drøm, hvor man ligger og nyder i sød rus alt det, ens attraa optændte under ballets vuggende erotik.

Man kan drømme længe, men en drøm har dog ende — og hvedebrødsdagene fik ogsaa ende. Livet tager fat i en, man kommer ind i ægteskabets komedie, hverdagskomedien.

Hvorledes var det nu, det begyndte?

Nei, det var ikke nogen begyndelse, ingen scener, — maanederne gled ganske rolig i hverandre, og saa kom det saadan lidt efter lidt, aldeles umerkeligt.

De havde fortalt saa ofte, hvor de holdt af hinanden, hun havde sagt ham, hvor han var elskværdig og god, og han havde gjen-

taget saa mange gange, hvor hun var smuk og henrivende yndig, saa de maatte jo imellem ogsaa tale om noget andt. Og dette andt kunde heller ikke altid tages paa samme maade. For naar man omgaaes daglig, blir ens vitser snart forslidte. De maatte virkelig *tale* om ting, — *hun* maatte ialfald *tale* om ting, tage frem interesser og drøfte og diskutere.

Og saa maatte jo Lyng engang imellem sige noget og komme med meninger.

Og det kan være kjedeligt nok, naar man ingen meninger har.

Alle nye bøger fik de til gjennemlæsning, og alle de, fruen ønsket, blev kjøbt. Og saa skulde det paa bane, dette her, det der var oppe i tiden og skulde arbeides frem til realisering.

Men hr. Lyng interesserte sig svært lidt for literatur og samfundsspørgsmaal og vilde saa inderlig gjerne faa være i ro for alt sligt noget. Og da han blev gaa't altfor nær paa livet, saa kunde han ikke bare sig forat sige:

„Herregud, Margrethe, hvad rager det os, om verden er forkert, naar bare vi faar det, som vi vil. Kan ikke folk kave og vrøvle og være idiotiske, saa meget, de lyster, — uden at vi skal tage hele kjævleriet deres og bringe det ind i stuen og fylde værelserne

op med demokratisk stank! — Er det nogen morro, det — hvad? Saa gjerne for mig, men lad i Herrens navn mig faa være udenfor," og han lagde sig tilbage paa chæselongen og tændte en ny cigar.

Der begyndte et lidet skrig inde i hende; men det kvaltes, før det kom ud, og hun taug.

Nu ja, hun kunde jo tale med andre om sligt noget — gudbevar's! det kunde hun jo — det gjorde ikke hende noget, — det var jo klart.

Og hun læste og tænkte og talte med de andre.

Der kom flere intelligente mænd der i huset, kunstnere og literater, talenter — virkelige talenter, indbildte talenter og dusintalenter. For Lyng samlet altid dem om sig, der spilte nogen rolle og havde ord for at være noget — saa prydet de hans salon som smukke malerier og gav ham selv ord forat være aandrig.

Og Gerhard Lyng holdt gode sager hjemme, — det var ikke farligt at faa dem med. Og saa havde han jo en frue.

Alle disse unge mænd havde naturligvis meninger, kjærnesunde og freidige, margstukne og haabløse — alle elementer rørtes om i fru Lyngs salon.

Hun var altid midt oppe i det, suget til sig og forkastet.

Men under alt dette dybet der sig stadig ud noget mellem Gerhard og hende. Det store kapitel, hele den aandsverden, som der nu efter en stunds dvask sansedvale var komt liv i, den som Berg havde kastet det første klare lys i, — det kapitel kunde ikke medtage hendes mand, han blev ganske udenfor der og fik kun en underordnet rolle, — som ægtemand og noget, der jo skulde være med i et husstel *comme il faut*.

Hun holdt nok af ham, det gjorde hun — han var svært snil og føielig, kjærlig ogsaa, næsten *for* kjærlig, — og en mand er og blir en mand, saa hun var jo rigtig glad i Gerhard naturligvis. Men, der var jo meget, hun maatte ha for sig selv, og — ja, ja.

Bare Gerhard ikke havde været saa skrækkelig doven. For det var fortærdeligt saa doven han var — han begyndte at bli mistænkelig fed af saaledes ingen verdens ting at bestille, saa fed, at det mange gange var ligefrem ækkelt at se det store stykke mandfolk ligge som en tyk kjødklump og mark i salonen. Ja, det var *virkelig* ækkelt — der præget sig et indtryk af bare krop, udelukkende krop i Margrethe, naar hun saa sin mand ligge slig.

En feil havde ikke Gerhard, — han var ikke jaloux. Og det var ganske bra.

For alle de unge kavalerer, som vanket der i egenskab af Lyngs „venner", de var naturligvis forliebt allesammen.

Margrethe vidste det. Men herregud! hun kunde da ikke jage dem, det var jo den eneste trøst det, at hun kunde udveksle tanker med og holde sig i aande blandt disse mænd.

Og saa gik de der — næsten hver dag var der en eller anden. Lyng selv tog dem hjem med, naar han traf dem paa gaden, til middag eller aftens eller bare paa et glas portvin og en havanna.

Om saa Lyng gik sin vei — ned paa „logen" — generte det aldrig noget. De blev siddende lige godt med fruen.

Især lidt efter middagen og bortover til kl. 6—7 kunde Margrethe og hendes beundrere ha det rigtig koseligt.

Naar nemlig Gerhard havde spist, tog han sig straks en lur og sov en god stund. De andre sad og drak kaffe med curacao og en liden røg uden egentlig at tage noget samtaleemne op. Man bare smaapludret lidt — indtil husherren kom ind, drak sin kaffe med tilbehør, bad sine venner bli til aftens, „han

kom straks igjen, de maatte undskylde et øieblik" — og forsvandt.

Mens de saa sad der i halvmørket, begyndte først stemningen at komme op, og man talte om alt, hvad der kunde interessere fruen, talte rolig og afdæmpet.

Afdæmpet?

Ja. Det var ligesom parfumen i salonen, de tunge portierer og de mørke farver, de bløde tæpper, blomsterne og alt fortalte om, at nu da Lyng med sin larmende, kropslig udfyldende person var borte, nu kunde man tage det rolig, doven, behagelig og frit tale om alt og i den bekvemmeste form. Og da var det mageligt at sidde og halvhviske som i en elskovsdøs, med en varm understrøm, der aldrig kom til udbrud, men laa og vugget kjælent i hele konversationen.

Naar de havde talt ud og komt til et resultat, satte hun sig til at spille. Og mens de hvide fingre gled frem og tilbage over tangenterne, tændte hun sanserne, bedøvet dem, tryllet hjerterne helt til sig, holdt dem legende en stund i nervøst koketteri, slap dem igjen og skar saa pludselig af med en skjærende dissonans.

Omsider kom da Lyng hjem igjen og man tog for sig „alt nyt i byen".

Alle disse tilbedere og Margrethes frie

tone var naturligvis et uopslideligt emne for sladderen i den gode stad Bergen.

Først gjaldt det at finde et passende navn til hende. „Kunstnerfruen“ havde Marius Frængen, der levet af at være byens „vittige“ hode, kaldt hende. Og da ingen havde foreslaaet noget bedre, blev man staaende ved det — „*kunstnerfruen*“.

Tiden gik.

Hun var begyndt at kjedes ved alle disse fyre nu — hun kunde dem udenad. Selv dem, der var noget ved, kunde hun, de havde sagt, hvad de havde at sige, — de vilde ikke mere, de stod stille og sang de samme nummere, bare mere klagende og opgivet.

Hun kjedet sig, kjedet sig frygtelig ved det hele.

Hendes mand blev mindre og mindre hjemme; ja nu var han igrunden aldrig hjemme, uden naar han spiste og sov, eller de havde større selskaber.

Han stod op klokken 11, gik saa indom paa kontoret, K. Lyng & sønner, og forsynte sig med cigarer og hilste paa de andre brødre — saa havde han da ialfald været paa kontoret og kunde sige, „han fulgte med i forretningen“. — Derfra ned paa klubben til et lidet formiddagsglas og en billard, hjem til middag med et par venner, — og saa resten

af dagen paa „logen“ og paa dil og vintung hjem til Margrethe sent paa kvæld — det var hans daglige program.

Han blev væmmelig poset og opblæst af dette liv; klæderne sad ikke længere med sving, det elegante var væk — det nyttet ikke stort, om tøierne var af første kvalitet.

Uf — hvor det var afskyeligt altsammen! Hun følte sig som sjøsyg ved det hele, værelserne var lumre, hun trængtes for brystet, det var ligesom hun laa og krympet sig under vægten af en mur, der var styrtet over hende uden at kunne dræbe.

Aah — var dette det liv, hun havde drømt om, var det en slig mand, hun vilde vandre arm i arm med frem til alt det, der raabte paa hende.

Gud! hvor var det blevet af altsammen — hvorledes var dette komt?! —

Naa ja — hvad klaget hun egentlig over. Saaledes gaar det vel bestandig. Hun havde jo igrunden alt det, folk sætter pris paa, — verden giver ikke mere, livet er ikke andt — hvad andt skulde det vel være.

Man drømmer lidt og læser lidt, tænker og snakker lidt — har interesser, gudbevar's, har ideer og er intelligent, som man kalder det — og saa, hvad er der saa mere? Hvad i al verden er der saa mere.

Man har penge og alt, som kan faaes for penge, man har en mand, der føier en og ikke generer — og saa har man bevidstheden om sit eget aandige gehalt.

Og saa skulde man gaa omkring og se sur ud! Nei, leve, mens man kan, — musik og lys, mange stemmer og glade ansigter vilde hun ha om sig.

Og hun kastet sig ind i selskabslivet som aldrig før, jaget sig op i forceret lystighed, saa hun rev alle med sig.

Men naar hun var alene sank hun sammen. Alt var saa fortvilende tomt. Ikke engang religionen havde hun, intet at tro paa, intet at leve for — ingenting at gjøre.

Var der da ikke noget i verden? — Hvorfor levet alle disse mennesker da, hvorledes *kunde* de igrunden leve?

Kjærlighed? — aa ja, der var vel noget sligt. Det havde jo hun ogsaa følt, — denne forelskelse i begyndelsen, sanserusen — det er jo sjelden mere nogen faar — og efterpaa kommer det almindelige, det kjedsommelige.

Gjøre noget — arbeide med blandt alle dem, som gik og strævet for gjennemførelse af de store opgaver.

Ja, han havde talt om det, han maleren, som var paa besøg nogle uger. Intelligens havde ikke stort at betyde, sa han, for den

gjorde saa sjelden noget. Den bare fandt ud, at saa og saa skulde det være, at alt var splitter pinegalt undtagen en selv, og saa slog dem sig til ro med det, at i en saa fortvilet verden kan man ikke gjøre andet end sætte sig med hænderne i skjødet og græmme sig over, hvor alt er meningsløst indrettet. — Lykke kunde man ikke finde uden i en opgave, selv om opgaven var aldrig saa liden.

Opgave —; jamen hun kunde jo slet ingen opgave finde. Hvor skulde hun begynde, hun, Gerhard Lyngs frue, der var sat midt op i al denne fortvilende, idiotiske selskabsforgyldning, med en slig mand i hælene og alt roderiet omkring sig.

Nei, skulde hun gjøre noget, maatte hun først faa aande frit, faa bevæge sig og lufte sin vilje ren — hun maatte skilles!

A nei — det var jo latterligt at tænke slig — hvad skulde hun skilles for, folk maatte jo tro, hun var gal; og Gerhard holdt jo desuden vist af hende. —

Det var en underlig en, han maler Wold. Saa varm og tillidsfuld — saa nøgtern i sin reflektion og alligevel livsglad og begeistret for sit kald.

Ja, han var jo digter ogsaa.

Hun burde skrive noget, trodde han, og virke noget i kvindeforeninger eller sligt.

Aa nei — ingen ting kunde nytte for hende, saalænge hun følte sig saa alene.

For nogle deilige øine, de Wolds!

Et liv med ham, gad vide, hvorhen det havde ført?

Ja, ja — nu var han reist.

*

Der gik et par aar, hvor jeg ikke traf sammen med fru Lyng.

Men saa kom jeg tilbage til Bergen, jeg talte med hende paa gaden, og hun bad mig se bortom, naar jeg havde lyst. Og jeg var der henne nogle gange. —

Saa det var fru Lyng!

Det var den mest nøgterne resignation, jeg har seet.

Hun havde tænkt sig træt uden at gjøre noget. Hun var fru Lyng, det var der ikke noget at gjøre ved, men hun væmmedes og kjedet sig — ved sin mand, ved sin omgang, ved sig selv og hele verden.

Hun var blevet rent forrodet.

Hun havde læst og tænkt, men livet blev livet — det havde taget godt tag i hende og gjort hende om til et almindeligt menneske. Hun havde opgivet sig selv, men saa lidt efter lidt, at nu var der noksaa stille derinde, ingen skrigende fortvilelse. Hun tog det rolig; det er behageligere at le end at græde,

det hele er ingenting — og saa er der jo morfin.

Og morfin brugte hun, det kunde man se, det sa ogsaa hele byen.

„Fy!“ sa de, „hun er gaa't i hundene — det var ingen karakter!“